Helsinki, 17.1.2019

RESERVILÄISLIITTO
Reservistförbundet

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

RESERVILÄISLIITON LAUSUNTO KOSKIEN HE254/2018 vp ja HE 252/2018 vp

Reserviläisliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja koskien esitystä laeiksi puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamisesta.

Reserviläisliitto pitää hyvänä, että vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) toimintaa sääntelevää lakia on tarkasteltu monipuolisesta ja perusteellisesti. Liitto kuitenkin muistuttaa, että jo tarkasteluprosessin alkumetreillä kerätyn palauteen pohjalta suosituin kehittämisvaihtoehto oli nykymuotoisen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kehittäminen sen nykyisen koulutusvalikoiman mukaisesti. Myös Reserviläisliitto kannatti tätä vaihtoehtoa ja esitti mm. reserviläisille nykyistä laajempia, itsenäisiä koulutus- ja järjestämisoikeuksia liittyen MPK:n kurssien sekä koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi Reserviläisliitto esitti mm. reserviläisille nykyistä laajempia mahdollisuuksia ampua Puolustusvoimien aseilla.

Lakiesitys lähtee nyt kuitenkin siitä, että MPK:n sotilaallinen koulutus siirretään Puolustusvoimille ja, että MPK:n sotilaallisia valmiuksia edistävästä koulutuksesta säädetään entistä yksityiskohtaisemmin. Hyvää uudistuksessa on se, että Puolustusvoimien ja MPK:n järjestämästä vapaaehtoiskoulutuksesta kehitetään jatkossa paremmin Puolustusvoimien tarpeita palvelevaa koulutusta ja, että niistä muodostetaan reserviläisille nousujohteisia ja tehtäväkohteisia koulutuskokonaisuuksia, joiden kautta reserviläinen voi saada sijoituksen Puolustusvoimien sodan ajan joukoissa tai edetä entistä haastavampaan SA-tehtävään. Tämän tavoitteen saavuttaminen olisi kuitenkin helpompaa, mikäli MPK:lla olisi edelleen tukirooli myös Puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen järjestämisessä.

Lakiesityksen toteutuessa nykymuodossaan MPK:n koulutus jakautuu jatkossa SOTVA- ja VARTU-koulutukseen. Erityiseksi haasteeksi ensiksi mainitun osalta saattaa muodostua osaavien ja nuorehkojen vapaaehtoiskouluttajien rekrytointi sekä pitäminen mukana MPK:n koulutustoiminnassa. Riskinä on, että tämä joukko siirtyy yhä enenevässä määrin toimimaan vain Puolustusvoimien järjestämään sotilaalliseen koulutukseen liittyvissä tehtävissä.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Edelleen ongelmaksi saattaa muodostua reserviläisten rekrytointi SOTVA-koulutukseen, mikäli koulutuksen toteuttamista rajataan nykyistä merkittävästi ahtaammin. Hyvää lakiesityksessä on se, että Puolustusvoimien aseilla tapahtuva koulutus on edelleen mahdollista. Vielä houkuttelevampaa SOTVA-koulutuksesta tekisi kuitenkin se, että myös Puolustusvoimien aseilla ampuminen olisi mahdollista. Viime vuosina MPK:n SOTVA-koulutukseen onkin usein liittynyt ammunta Puolustusvoimien aseilla, joka on innostanut reserviläisiä hakeutumaan tämän koulutuksen piiriin.

Puolustusvoimien aseilla tapahtuvien ammuntojen säilyttäminen osana MPK:n SOTVA-koulutusta olisi tärkeää myös suuren reservimme ampumataitojen ylläpitämiseksi. Suomessa on yli 900.000 reserviläistä, joista vain vajaa kolmannes on nyt sijoitettuna Puolustusvoimien sodan ajan joukkoihin. Jälkimmäisestä joukosta vuosittain osallistuu Puolustusvoimien järjestämiin kertausharjoituksiin vain noin kymmenesosa eli runsaat 20.000 henkilöä. MPK:n SOTVA-koulutukseen puolestaan osallistui vuonna 2017 runsaat 23.000 reserviläistä. Jatkossa jälkimmäinen joukko ei pääsisi lainkaan harjoittelemaan ampumista Puolustusvoimien aseilla.

SOTVA-koulutuksen perusteita ja reunaehtoja määritettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että koulutusta kyetään myös jatkossa järjestämään koko maan alueella myös silloin kun käytössä on Puolustusvoimien aseita ja taisteluvälineitä sekä muuta kalustoa. On hyvä muistaa, että varuskuntien ja Puolustusvoimien muiden toimipisteiden sekä harjoittelualueiden määrä on supistunut merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana eikä niitä enää ole jokaisessa maakunnassa.

MPK:n koulutustoimintaa on viime vuosina yhä enenevässä määrin järjestetty esim. yhden viikonlopun mittaisissa koulutustapahtumissa, joka on sisältänyt sotilaallista koulutusta, sotilaallista valmiutta ylläpitävää koulutusta sekä varautumiskoulutusta. Usein tämänkaltaisissa koulutustapahtumissa on ollut yhteinen viitekehys, johon on kuulunut mm. yhteinen harjoitusskenaario ja -ohjelma. Koulutuksen houkuttelevuuden ja tehokkuuden johdosta olisi tärkeää, että tämänkaltaisia koulutustapahtumia voitaisiin myös jatkossa järjestää saman harjoitusviitekehyksen puitteissa. Nyt käsittelyssä olevan muutosesityksen mukaan tämä ei kuitenkaan olisi jatkossa mahdollista.

Reserviläisliitto näkee hyvänä, että alle 18-vuotiaille järjestettävästä koulutuksesta säädetään tarkemmin. Tällä koulutuksella on merkittävä rooli yleisen asevelvollisuuden ylläpitämisessä sekä naisten saamisella hakeutumaan naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Tämänkaltaisen koulutuksen laajentaminen sekä parempi tiedottaminen siitä olisi tärkeää.

Perusteltua on myös se, että MPK:n kansainvälisestä toiminnasta säädetään nykyistä tarkemmin. Nykyistä yksityiskohtaisempi ja laajempi säädöspohja ei kuitenkaan saa rajoittaa MPK:n kursseina järjestettävien, kansainvälisten tapahtumien sisältöä ja mahdollisia osallistujia. On hyvä huomata, että esim. reserviläisten kansainvälisiä ampumatapahtumia ja -kilpailuja sekä muuta toimintaa ja tapahtumia järjestetään nykyään usein MPK:n kursseina.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen heikkoutena on pidettävä kokonaisturvallisuusnäkökulman puutetta. Olisi tärkeää, että varautumiskoulutus lisättäisiin MPK:n lakisääteiseksi tehtäväksi ja, että myös siihen kyettäisiin jatkossa ohjaamaan varoja valtion talousarviosta. VARTU-koulutusta tulisi rahoittaa myös Sisäministeriön pääluokasta ja se tulisi kytkeä kiinteäksi osaksi erilaisten kriisivalmiusorganisaatioiden toimintaa sekä koulutusta niin, että järjestettävä VARTU-koulutus perustuisi näiden organisaatioiden todellisiin tarpeisiin ja, että koulutetut henkilöt sijoitettaisiin asianmukaisiin kriisiajan tehtäviin näissä organisaatioissa.

Lakiesityksen perusteluosan mukaan esitettävä järjestely edellyttää 6,5 miljoonan euron lisärahoitusta, joka on tarkoitus toteuttaa nykyisen budjettikehyksen puitteissa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, ettei lisärahoitus heikennä varsinaista kertausharjoituskoulutusta eikä muiden vapaaehtoisjärjestöjen rahoitusta. Edelleen huomiota tulee kiinnittää siihen, että Puolustusvoimat kykenee myös käytännössä järjestämään sille siirtyvää, reserviläisille tarkoitettua vapaaehtoiskoulutusta vähintään nykyisessä laajuudessa. Vuonna 2017 MPK:n järjestämään sotilaalliseen koulutukseen osallistui noin 10.000 reserviläistä.

HE 252/2018 vp

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Reserviläisliitolta lausuntoa myös lakiesityksestä koskien puolustusvoimista annetun lain 37 §:n, Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 §:n ja rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamista. Reserviläisliitto pitää tarkoituksenmukaisena ja kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta hyvänä ratkaisuna sitä, että ns. kaksoiskansalaisten ja muiden ulkomaalaissidonnaisuuksia omaavien henkilöiden nimittämistä sotilasvirkaan, opiskelua Maanpuolustuskorkeakoulussa sekä Rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan nimittämistä ja rajavartijan peruskurssille hyväksymistä tarkastellaan nykyistä kriittisemmin mutta kuitenkin niin, että nimittäminen tai valitseminen on edelleen mahdollista asetettujen reunaehtojen täyttyessä.

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jolla on yli 38.000 jäsentä. Heistä yli 90 prosenttia on suorittanut varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Liiton paikallisyhdistyksissä reserviläiset voivat ylläpitää ampumataitojaan, fyysistä kuntoaan ja maastotaitojaan. Reserviläisliitto on myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja Naisten Valmiusliiton jäsen. Viimeisen kouluttajatutkimuksen mukaan yli 36 prosenttia MPK:n kouluttajista ja yli 43 prosenttia MPK:n muista vapaaehtoistoimijoista on Reserviläisliiton jäseniä.

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa varapuheenjohtaja Ismo Nöjd, s-posti ismo.nojd@gmail.com tai puh 040 463 417.